

УДК 37.015.3+004.738.5+159.922.2+159.9.019.4-053.6

Прокопович Є. М., Пільгук Н. М.
 Київський національний університет
 імені Тараса Шевченка (м. Київ)
**Психологічні чинники запобігання
 Інтернет-залежності підлітків**

Інтернет-залежність становить особистісну характеристику як сукупність когнітивних, емоційних та фізіологічних порушень, які виявляються у поведінці, вказуючи на те, що у індивіда відсутній контроль над застосуванням Інтернету, він не в змозі припинити цей процес, значний час далі перебуває у віртуально-інформаційному середовищі, незважаючи на негативні наслідки. Показники, що констатують наявність Інтернет-залежної поведінки, виокремлюються у клінічному, психологічному та соціально-психологічному аспектах. На ґрунті їх вивчення запропоновані такі критерії Інтернет-залежності: домінантність, толерантність, компульсивність, синдром «відміни», соціальна дезадаптація.

Визначено, що основні фактори Інтернет-залежної поведінки поділяються на психологічні (безмежна можливість створювати нові образи власного «Я» та вербалізації уявлень і фантазій, порушення психофізіологічного стану, можлива загроза виникнення психічних розладів і суїцидальної поведінки); соціально-психологічні (потужне розширення меж спілкування особистості; легкість знаходження однодумців і емоційно близьких людей, задоволення потреби в належності до соціальної групи та визнання; можливість відійти від реальності); соціальні (існування сучасної людини в інформаційно насиченому середовищі; агресивність подання інформації у ЗМІ, поява нових засобів впливу на свідомість, ослаблення найважливіших соціокультурних інститутів, відсутність реально діючих соціальних програм психогігієни та психопрофілактики).

Результати констатувального експерименту виявили, що в групі підлітків з високим рівнем Інтернет-залежності кількість осіб чоловічої статі майже на третину перевищує кількість осіб жіночої. Подібний феномен можна пояснити гендерними стереотипами, специфічними для нашої країни, зокрема невираженою реакцією емансипації, недостатнім усвідомленням чоловіками своєї ролі як гендерної самоідентифікації та гіпомаскуліною поведінкою жінок в реальному житті.

Визначені основні типи поведінки підлітків в мережі Інтернет: obsesивно-пошуковий тип (спрямований на безпредметний пошук нової інформації, без прагнення отримати результат); компенсаторний тип (спрямований на компенсацію потреби у спілкуванні); емоційно-залежний тип (орієнтований на перебування в мережі Інтернет для підтримки бажаного рівня психічної активності та регулювання емоційного стану); комунікативний тип (спрямований на урізноманітнення спілкування як необхідну умову прискорення реальної комунікації); кіберсексуальний тип (зумовлений пошуком в Інтернеті сексуальної інформації).

Емпіричне дослідження виявило, що високий рівень Інтернет-залежності у підлітковому віці корелює з такими індивідуально-психологічними особливостями як-от занижена самооцінка; суб'єктивне відчуття самотності; наявність симптомокомплексу алекситимії, депресивного стану; схильність до зловживання психоактивними речовинами; зниження організаторських та комунікативних здібностей; вираженість акцентуацій характеру (переважно — гіпертимна, шизоїдна, нестійка), а також поява соціальної дез-

адаптації. Мікросоціальні чинники високого рівня Інтернет-залежності пов'язані з порушеннями міжособистісної взаємодії з батьками, вчителями, однолітками. Стимулами, що провокують занурення підлітків у світ віртуальних подій, є неможливість задоволення основних потреб молоді людини у визнанні, повазі, любові з боку близького оточення; заборона бажаного, перешкоди на шляху досягнення мети; образи, обман; невміння або небажання відповідати за свої слова, дії, вчинки у реальному житті.

У процесі формувального експерименту підтверджено доцільність впровадження у психолого-педагогічну практику програми запобігання Інтернет-залежної поведінки підлітків, яка містить такі напрями: 1) розвиток особистісної та комунікативної сфери підлітків (групова дискусія, психомалюнок, рольова гра, психодрама, методи невербальної взаємодії); 2) засвоєння батьками та вчителями теоретичних основ Інтернет-залежної поведінки з розглядом основних ознак, симптомів, мотивів, динаміки розвитку аддиктивного процесу та наслідків (бесіди, лекції, консультації); 3) впровадження в діяльність шкільної психологічної служби програми попередження Інтернет-залежної поведінки підлітків.

УДК 616.831-036.66:159.96:001.8

Радченко С. М.*; Панченко О. А.**
 *ГУ «Научно-практический медицинский
 реабилитационно-диагностический центр
 МЗ Украины» (г. Константиновка);
 **Всеукраинская профессиональная
 психиатрическая лига (г. Киев)

Иновационные методы медико-психологического контроля в нейрореабилитации

Цель работы: установить критерии связи между физическим состоянием и результатами психологического тестирования.

Исследования проводили у лиц, проходивших обследование и реабилитацию в ГУ «Научно-практический медицинский реабилитационно-диагностический центр МЗ Украины».

Обследовано 200 человек в возрасте от 20 до 55 лет с различным физическим и психологическим состоянием (тревога), которые были разделены на три группы. В I (контрольную) группу вошли 50 человек в возрасте 28—52 лет, у которых состояние физическое и психологическое было в пределах нормы. Во II группу — 72 человека в возрасте 31—53 лет с изменением психологического состояния, а в III — 78 человек в возрасте 30—55 лет, с изменением и психологического, и физического состояния.

Для анализа связи физического состояния пациентов и результатов психологического тестирования был использован метод нейросетевого моделирования. В качестве факторных признаков при построении исходной модели были использованы показатели психотестов и EN-Tree M (всего 63 признака).

На первом этапе исследования была построена модель прогнозирования на основании всех 63 признаков. При оптимизации порога принятия решения модели было получено значение $Y_{crit} = 0,44$. В случае, когда в результате расчетов в рамках построенной модели получали значение $Y > 0,44$, прогнозировалась патология, в противном случае — норма.

Чувствительность модели на обучающем множестве составила 74,3 % (ДИ 58,1 % — 87,6 %), специфичность — 78,6 % (ДИ 70,1 % — 86,1 %). На тестовом множестве